

Банките се подготвят за приемането на единната европейска валута и ще продължават да подпомагат активно развитието на икономиката

Петя Димитрова
Председател на УС на АББ,
Председател на УС и
Главен изпълнителен директор
на Юробанк България АД

Навлизаме в 2023г. в много добро финансово здраве - банковата система в България е стабилна, ликвидна, много добре капитализирана и с намаляващи нива на лошите кредити, а всички показатели в нея са над средните за Европа. Банковият сектор у нас е сред най-подготвените за пълноправно членство в еврозоната и това се обуславя от факта, че страната ни вече е част от банковия съюз.

В България вече има работещ парламент, а икономиката на страната е с по-добри показатели спрямо прогнозите в края на миналата година. От ключова важност е приемането на пакета закони по Плана за възстановяване и устойчивост, затова сред приоритетите в законодателната програма на 49-ия парламент тези закони ясно бяха заявени, като ключов приоритет, както и приемането на страната в Шенген и в еврозоната.

Трябва да обърнем специално внимание на възможностите, които предоставя пред България Планът за възстановяване и устойчивост, който ще осигури на страната ни безвъзмездно финансиране в размер на над 6 млрд. евро. Голямото предизвикателство ще бъде свързано с адекватното разпределение на тези средства, така че да бъде постигнат търсеният ефект на ускорено възстановяване на българската икономика с фокус към едно по-зелено и чисто бъдеще. Планът за възстановяване превръща предизвикателствата, пред които сме изправени, във възможност, не само чрез оказването на подкрепа за възстановяването, но и чрез инвестиране в нашето бъдеще - зелената сделка и дигитализацията ще стимулират заетостта и растежа, устойчивостта на обществото ни и доброто състояние на околната ни среда.

Присъединяването ни към еврозоната и към втората най-използвана валута в света също е един дълго чакан процес, който влияе положително на икономиката ни и е двигател за ускоряване на реформите, повишаване на благосъстоянието, за достигане на европейските стандарти на живот. Това е важна предпоставка за повишаване на доходите и за повече оптимизъм сред бизнеса и потребителите.

Благодарение на еврото за компаниите ще е по-лесно, по-евтино и по-безопасно да купуват и продават в общото европейско икономическо

пространство и да търгуват с останалата част на света. Най-голямото предимство от въвеждането на еврото е минимизирането на валутния риск за икономиката.

Банките се подготвяме, имаме изградена вътрешна комуникация и експерти, които следват план за въвеждането на еврото и сме убедени, че присъединяването на България към единната европейска валута ще донесе много ползи за клиентите. То ще повлияе положително на икономиката ни и ще бъде двигател за ускоряване на реформите за достигане на европейските стандарти на живот и за по-благоприятна бизнес среда.

Банките сме доверен и подкрепящ партньор именно за развитие на бизнес средата и през тази година усилията ни ще бъдат фокусирани и в тази посока. Ще продължим да финансираме стойностни проекти в ключови отрасли на икономиката при максимално добри условия и въпреки обръщането на лихвения цикъл, ще се стремим да минимизираме ефектите върху нашите клиенти.

Глобалният процес на повишаване на лихвени проценти рефлектира, макар и със забавен темп и върху лихвените нива у нас, което е и аргумент за задържане на нивото на антицикличния капиталов буфер за отпусканите от банките заеми в размер на 2% и през второто тримесечие на 2024г. Антицикличният капиталов буфер в размер на 2% е в сила от 1 октомври 2023г. и има за цел да засили устойчивостта на банковата система. Ето защо, можем да очакваме плавен преход към повишаване на лихвените нива, съобразен с последователната консервативна лихвена политика, която се определя от централните банки. В България, с оглед спецификите на базата на определяне на лихвите за граждани, динамиките в депозитния пазар и високата ликвидност, затягането на лихвената политика ще се реализира по-умерено.

Това, заедно с добрата подготовка на банковия сектор, ще помогне икономиката ни да се подготви за по-зелено и по-дигитално бъдеще. Ние, банките, се стремим да правим процесите все по-дигитални и подходящи за всички клиенти в различните сегменти. Автоматизацията на бизнес процесите гарантира тяхната надеждност и води до значително по-бързо, по-ефективно и прецизно изпълнение. Технологиите ни позволяват да подобряваме значително потребителското преживяване, като го направим още по-персонално, интуитивно и свързано.

Банковият сектор се дигитализира ускорено. Иновациите и дигитализацията са неизменна част от стратегията на банковата общност и важна част от успехите ни през последните години. Иновациите и дигитална трансформация са ключови за взаимоотношенията между потребителите и финансовите институции. С нарастването на потребителските очаквания, се развива и секторът на банковите услуги и продукти. Нашата стратегия включва дигитализирането на всеки един елемент от бизнеса – продукти, услуги, различни канали, управление на риска.

Неизменна и много важна част от стратегията за развитие на сектора е и следването на принципите за добро екологично, социално и корпоративно управление, които стават все по-важна част от бизнес модела на всяка голяма организация.

Банковият сектор може да спомогне за това икономиката ни да се подготви за по-зелено бъдеще. За целта е необходимо банките да продължат да подобряват разходната си ефективност и да пренасочат фокуса на бизнес моделите си към устойчивост и по-дългосрочно създаване на стойност. Това изисква още по-сериозен напредък във включването на рисковете, свързани с климата и околната среда, в съществуващите ни стратегии и процеси за управление на риска.

Консолидацията на сектора, която наблюдаваме, е още един фактор за устойчивата трансформация на бизнеса благодарение на по-големите възможности, които лидерите на пазара имат, за инвестиции в иновативни технологии, в оптимизация на процесите и в добре подготвени професионални кадри. Това е още едно от основните предизвикателства за банковия сектор в глобален аспект, което ще се отрази, както на световната икономика, така и на българския пазар през следващите няколко години.

Фондът за гарантиране на влоговете в банките като гарант за финансовата стабилност

Матей Матев
Председател на Управителния
съвет на Фонда за гарантиране
на влоговете в банките

През годините от своето създаване до днес Фондът за гарантиране влоговете в банките (ФГВБ, Фондът) се утвърди като институция, допринасяща за стабилността и доверието във финансовата система на България. Размерът на наличните средства на ФГВБ, управлявани при спазване на законовите изисквания и в защита на обществения интерес, както и поддържаната от него оперативна готовност, постигната в резултат на регулярно извършвани действия в изпълнение на националните и европейските регулации, осигуряват изпълнението на основните му функции, свързани със защитата на влоговете в банките и участието му във финансиране преструктурирането на кредитни институции.

Към края на февруари 2023г. наличните средства на Фонда са в размер на 1.486 млрд. лв., достигайки най-високото си ниво за последните 8 години, след като почти целият му финансов ресурс през 2014г. беше използван за удовлетворяване на вземанията на гарантираните вложители в КТБ АД.

Капитализацията на ФГВБ е 1.7% - по-висока, както от нормативно определената в Закона за гарантиране на влоговете в банките (ЗГВБ), така и от европейската рамка за гарантиране на депозити. ЗГВБ определя целевото равнище на средствата на ФГВБ в размер на 1% от общия размер от гарантираните влогове в банките, а Директива 2014/49/ЕС - минимално ниво от 0.8%, като и двете нива трябва да бъдат достигнати до 3 юли 2024г.

Основен източник за набиране на средства във ФГВБ са годишните премийни вноски от банките членки. Общата им сума се определя като се отчитат сумата на гарантираните влогове в банките, получените и очакваните по линия на суброгацията суми от ФГВБ, както и икономическата конюнктура в България, включително и състоянието на банковия сектор. По време на пандемията от COVID-19 общите суми на годишните премийни вноски за 2020г. и 2021г. бяха по-ниски спрямо тази за 2019г.

Друг важен източник на финансиране са получените суми от имуществото на банка при суброгация. Като най-голям кредитор на КТБ АД (н), след встъпване в правата на вложителите с гарантирани влогове, Фондът до момента е получил общо 948.373 млн. лв. от частичните сметки за разпределение на събраните в масата на несъстоятелността суми.

При инвестиране на набраните средства ФГВБ следва консервативна стратегия, в съответствие със заложените в ЗГВБ ограничения и отчитайки пазарната конюнктура. Водещите принципи - сигурност и висока ликвидност, гарантират изпълнението на мандата на Фонда в законоустановения срок от 7 работни дни при евентуално задействане на

системата за гарантиране на влоговете или при участие във финансиране на действия по реструктуриране на банка.

Основната част от средствата на ФГВБ – над 80% от портфейла, се съхранява като депозити в Българската народна банка. Ценните книжа в портфейла са само ДЦК, издадени от Република България. Политиката на количествени облекчения и отрицателни лихвени проценти, провеждана от водещите централни банки през последните години, както и отрицателната доходност по високоликвидните и нискорискови ценни книжа, в които може да инвестира ФГВБ, неминуемо се отразиха на инвестиционната дейност на Фонда. Пазарната ситуация се промени в средата на 2022г., когато започна обратният процес по затягане на паричната политика и повишаване на лихвените проценти. От февруари 2023г. среднопретеглената доходност до падеж на инструментите в портфейла вече е по-висока от среднопретегления лихвен процент по привлечените средства.

Фондът продължава безпроблемно да обслужва задълженията си към Международната банка за възстановяване и развитие и Европейската банка за възстановяване и развитие. Средствата по двата държавногарантирани заема, договорени през 2016г. – общо в размер на 600 млн. евро, бяха използвани за погасяване на задължения на Фонда по заема от Република България, получен през декември 2014г., като по този начин бяха диверсифицирани източниците му на финансиране и беше подобро финансовото му състояние.

Благодарение на по-дългия матуритет на двата заема, както и по-ниската цена на ресурса, ФГВБ намали тежестта за банките - членки на системата, като определяше по-нисък размер на дължимите от тях годишни премийни вноски. От значение беше и извършеното конвертиране на лихвения процент по заемите – от плаващ към фиксиран, което позволи на ФГВБ да управлява по-добре риска, свързан с покачване на лихвените проценти по привлечения ресурс, а така също, да извърши по-добро планиране на бъдещите парични потоци, свързани с обслужването на заемите, както и да разполага с по-голяма гъвкавост при определяне общия размер на годишни премийните вноски през годините.

Към края на 2022г. задълженията на Фонда по държавногарантираните заеми от двете международни финансови институции са съответно 557.68 млн. лв. към МБВР и 439.78 млн. лв. към ЕБВР, след като през юни 2022г. бяха извършени първите плащания на главница по заемите в размер на 15 млн. евро по заема от МБВР и 75 млн. евро по заема от ЕБВР. Предстои Фондът да извърши следващото погашение на главница по двата заема в средата на юни тази година, в резултат на което непогасената главница по двата заема ще бъде в размер на 420 млн. евро.

За да бъде добре подготвен в случай на изплащане на гарантираните влогове Фондът изгражда и поддържа информационни системи за целите

на изплащането и провежда стрес тестове на системата за гарантиране на влоговете.

В средата на 2022г. Управителният съвет на ФГВБ прие нова Програма за провеждане на стрес тестове на системата за гарантиране на влоговете за периода 2022–2024г., която е изготвена в изпълнение на изискванията на съответните Насоки на Европейския банков орган. В рамките на новия програмен цикъл всички банки - членки на системата, отново ще бъдат тествани относно качеството на стандартизираните файлове на единната клиентска справка. Областите на проверката на готовността на Фонда да изпълни задълженията си са разширени, като освен тестове на оперативния капацитет, способността за финансиране и оперативното трансгранично сътрудничество, ще бъдат тествани методът за изплащане и системите за комуникация с вложителите. Резултатите от извършените тестове през миналата година отчитат значително подобряване на цялостната оценка, включително качеството и сроковете за предоставяне на данни от банките.

В допълнение следва да се отбележи, че Управителният съвет на ФГВБ през изминалата година взе решение за извършване на тестове за избор на обслужващи банки за изплащане на гарантираните влогове в случай на необходимост. На основата на натрупания опит при изплащането чрез 9 обслужващи банки на гарантираните влогове в КТБ АД, което приключи в края на 2019г., Фондът актуализира вътрешнонормативната си рамка за избор на обслужващи банки, с цел сключване на рамкови договори. Очаква се през 2023г., след приключване на тестовете с потенциалните обслужващи банки, да бъдат подписани рамкови договори с тях.

ФГВБ активно работи за актуализиране на софтуерната си система за целите на тестовете на СГД и изплащането на гарантираните влогове. С влизането в експлоатация през 2021г. на новата версия на Автоматизираната система за изплащане на гарантираните влогове (АСИ) се премина към XML - световно утвърден в сферата на информационните технологии и използван от СГД в държавите членки, формат за получаване, обработка и генериране на файлове за целите на тестване и изплащане на гарантираните влогове между банките и ФГВБ. Усъвършенстваната версия на АСИ спомага за намаляване на технически пропуски от страна на банките при генериране на информацията за Фонда и за постигане на по-висока сигурност при извършване на тестове на системата за гарантиране на влоговете.

Постигнатото ниво на капитализация на ФГВБ и действията му, свързани с тестването на системата за гарантиране на влоговете, съчетани с ползотворната съвместна работа с банките членки, Асоциацията на банките в България и Българската народна банка, ни дават увереността, че Фондът е добре подготвен за изпълнение на законово определените му функции.

Финансови инструменти за дигитализация и зелени инвестиции на бизнеса

Камен Славов
Изпълнителен директор и
Член на Съвета на директорите
на Фонд на фондовете

Дигитализацията и устойчивостта са двете най-големи предизвикателства пред нашето поколение, когато става въпрос за постигане на по-голяма конкурентоспособност на Европа. През 2018г. Европейската комисия стартира програма за цифровата трансформация на държавите от ЕС, а през 2019 г. прие Европейския зелен пакт, който обрисова пътна карта за постигане на климатична неутралност до 2050г.

Огромен европейски бюджет е заделен за дигитализация и устойчиви инвестиции за периода 2021-2027г. Създадена е нова програма „Цифрова Европа“ с бюджет от 7,6 милиарда евро, която ще предоставя грантове за цифрови технологии на предприятия, граждани и публични администрации. Европейският зелен пакт има за цел да мобилизира поне един трилион евро за устойчиви инвестиции, като 30% от общия бюджет на Съюза за новия програмен период ще се насочат към зелени инвестиции. Следователно, двата основни източника на финансови инструменти и грантове в страната, а именно, Европейският фонд за регионално развитие и Кохезионният фонд, следва да инвестират съществена част от бюджета си за постигане на климатичните цели на Европа.

През 2020г. Европейският съюз прие Регламент (ЕС) 2020/852, който улеснява устойчивите инвестиции и определя класификация на икономическите дейности, които са екологично устойчиви, наречена „таксономия“. Това доведе до редица законодателни промени, които насърчават финансовия сектор да предоставя информация за устойчивостта, предприятията да отчетат рисковете, свързани с нея, да се включат в системите за управление на риска на банките, както и да се оценяват инвестициите, съгласно принципа за „ненанасяне значителни вреди“ върху околната среда и други подобни мерки.

Според индекса за навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото (DESI 2022), България е на предпоследно място (след Румъния) по дигитализация в ЕС. Проучването показва, че само 6% от българските предприятия използват големи информационни масиви, 10% услуги в облак и 3% - изкуствен интелект. За сравнение, ЕС има за цел да постигне 75% за всяка технология до 2030г. Националните статистики показват същата тенденция. Според проучване на Българската стопанска камара, към края на март 2023г. 60% от предприятията в България са с ниско и умерено ниско ниво на дигитализация, 40% са с умерено високо и 8% с високо ниво на дигитализация. Проблемът е особено изразен при малките и средни предприятия, като за 79% от тях най-голямата бариера пред въвеждането на нови дигитални технологии са недостатъчните средства за инвестиции.

Очевидно е, че българският бизнес има потенциала да отключи внушителна за мащабите си добавена стойност, като се фокусира в тези две направления. В по-развитите региони, устойчивото инвестиране от екзотична идея за няколко години се превърна, не просто в теза, която носи нормална пазарна възвращаемост, а в силно предпочитан клас активи. Нещо повече, екологично неустойчивите бизнеси без планове за адаптация вече срещат трудности да намерят достатъчен капитал на приемлива цена и подкрепа като цяло, независимо от фундамента си.

Същевременно, всички сме свидетели, как дигитализацията променя ежедневно и из основи бизнес моделите на нашите организации, тези на клиентите и партньорите ни. Върху нейните устои се създават цели нови икономически сектори, а традиционните, фокусирани върху ежедневната конкурентна битка в “червените океани“, установяват, че са неефективни спрямо променената среда. В резултат, се стремят да наваксат, често за сметка на стойността за акционерите си.

Информацията ни за пазара показва, че има и съществени предизвикателства в допълнение към възможностите. Екологично устойчивите инвестиции са относително ново явление и в голяма част от случаите за финансиращата институция е трудно да постигне разумна увереност за стабилността на паричните им потоци в дългосрочен план. При това невероятно темпо на развитие на технологиите, предприемачът и чисто финансовият инвеститор трудно могат да преценят жизнеността на инвестиция в дигитализация. В допълнение, ако не са специализирани в сферата и за спонсора на проекта, и за инвеститорите му е съществено предизвикателство да го структурират и приложат ефективно.

Посоченото по-горе налага извода, че въпреки потенциала си, такива проекти са ултимативно по-рискови от вече съществуващите, особено в дългосрочен план. Това е основен проблем, предвид че следва да се привлекат средства за капиталови разходи. Тук идва и ролята на публичния инвеститор, който чрез интервенции с грантове, финансови инструменти и техни комбинации би могъл да спомогне за изграждането на средата и да нормализира нивото на риск за инвеститорите.

Така например, Планът за възстановяване и устойчивост на България ще спомогне за зелената и цифрова трансформация в страната, като над 50% от средствата са за зелени инвестиции, а около 25% са предназначени за реализиране на цифровия преход.

В подкрепа на тези два сектора идват и финансовите инструменти, структурирани от Фонда на фондовете. С близо 150 млн. евро от Оперативна програма “Иновации и конкурентоспособност” 2014-2020 са създадени пет фонда за рисково финансиране. Целта на програмата е насърчаване на предприемачеството по принцип, но предвид характера на инвестициите се изграждат и развиват на нови устойчиви и технологични предприятия и високотехнологични дружества. Към настоящия момент са финансирани над 200 фирми, като около половината от инвестициите са в сектор

ИКТ, а преобладаващата част от останалите инвестиции са базирани на дигитализиран бизнес модел.

Със средства от новата Програма “Конкурентоспособност и иновации в предприятията” 2021-2027 (ПКИП) Фондът на фондовете ще създаде няколко инструмента, специално разработени в подкрепа на дигитализацията и на зеления преход. Сред примерите са гаранции за дигитализация на предприятията с бюджет от €48.3 млн., както и дялови фондове за дигитализация с общ бюджет от близо €100 млн. Ще бъдат подкрепени инвестиции в областта на Индустрия 4.0 и повишаване на дигиталните умения на персонала. В подкрепа на зелените инвестиции със средства от ПКИП ще бъде създаден гаранция за енергийна и ресурсна ефективност с публичен ресурс от близо €290 млн. Финансови инструменти за зелени проекти в областта на ВиК инфраструктурата и рециклирането на отпадъци ще се изпълняват със средства от Програма “Околна среда” 2021-2027 (€35 млн.). Чрез дългов финансов инструмент за градско развитие със средства от Програма “Развитие на регионите” 2021-2027 (€312.98 млн.) ще се финансират проекти за енергийна ефективност на жилищни и обществени сгради, устойчива мобилност, зелена градска инфраструктура и други зелени инвестиции в регионите.

Почти всички изброени по-горе продукти ще имат възможност за комбинация с грант под различна форма. Комбинацията ще става в рамките на една операция за дяловите инструменти и в две операции за дълговите финансови инструменти.

Подходът на Фонда на фондовете при реализиране на споменатите до момента интервенции за екологично устойчиви проекти и дигитализация е сходен и е базиран на вероятния им профил риск-възвращаемост. Най-рисковите и смели проекти с потенциал да трансформират радикално бизнес процеси в конкретно предприятие или дори цели сектори, ще бъдат подкрепени с дялови инвестиции и грантове. За проектите, чието представяне би могло да бъде прогнозирано на база история, се предвижда възможност за подкрепа с дълг при изгодни условия и/или комбиниран с грант, с цел да се “нормализира” риска от тяхното реализиране.

Очаква се финансовите инструменти, предвидени за изпълнение в рамките на програмен период 2021-2027 г., да имат съществен принос за дигитализацията и зелените инвестиции в България и да допринесат за икономическия растеж в страната.

Финансовите институции в България биха могли да реализират инвестиционни стратегии в два от най-перспективните класове активи, като лимитират риска си и предложат на клиентите си силно конкурентни продукти. Те са важен партньор на Фонда на фондовете в реализацията на инструментите, които структурираме. В тази връзка приканваме всички банки да споделят с нас мнението си за новите финансови продукти, за да ги направим успешни и пазарни.

КРАТКА ИНФОРМАЦИЯ

■ Г-н Радослав Даскалов от Юробанк България АД - член на Комитета по платежни системи към УС на АББ и настоящ представител на АББ в Работната група по еволюция на SEPA схемите към Европейския платежен съвет /ЕПС/ през м. януари беше заявен за представител на АББ за следващ двугодишен мандат в Работната група към ЕПС.

■ В периода 20 март до 26 март 2023г. банките в България отбелязаха Европейската седмица на парите 2023. Инициативата на Европейската банкова федерация, на която АББ е член, се провежда съвместно с национални банкови асоциации в Европа. По време на Европейската седмица на парите 2023, която традиционно съвпадна с Глобалната седмица на парите, банките в България проведоха дейности и инициативи, посветени на повишаването на финансовата грамотност на учениците. Информация и снимки относно извършените дейности и мероприятия на банки са поместени на интернет страницата на АББ [тук](#).

■ През м. март УС на АББ одобри кандидатурата на г-н Парашкев Недялков от “Обединена българска банка” АД за нов член на Помирителната комисия за платежни спорове в листата на АББ.

■ През м. март г-н Радослав Даскалов от Юробанк България АД беше избран от членовете на Комитета по платежни системи към УС на АББ за негов заместник-председател.

■ Десетият по ред Ски фест за банки и партньори се проведе от 16 до 19 март 2023 година в гр. Банско. Фестът се организира от Българска работническа федерация “Спорт и здраве“, под егидата на Асоциация на банките в България.

Проведоха се състезания по гигантски слалом ски и сноуборд и паралелен слалом ски и сноуборд, като в тях участваха общо 85 лица - от Алианц Банк България, Българска народна банка, Инвестбанк, Първа инвестиционна банка, Токуда Банк, Уникредит Булбанк, Юробанк България, както и представители на други институции и компании - техни партньори.

Церемонията по награждаването се проведе в апре-ски бар “Хепи енд”. Наградите бяха връчени на победителите от г-жа Калина Иванова – представител на Асоциацията на банките в България и г-жа Десислава Ягодин - Председател на Българска работническа федерация „Спорт и здраве“ и Вицепрезидент на Международната конфедерация за работнически и аматьорски спорт (CSIT).

Списъкът с победителите по дисциплини може да се види [тук](#).
Снимки от събитието могат да се видят [тук](#).

■ През м. април г-жа Петя Димитрова – главен изпълнителен директор на Юробанк България АД /Пощенска банка/, беше избрана от Управителния съвет на АББ за негов председател.

Г-жа Цветанка Минчева – главен изпълнителен директор на Уникредит Булбанк АД, продължава да бъде заместник-председател на УС на АББ.

На проведеното на 3 април 2023г. Общо събрание на АББ за нови членове на УС на АББ, за първи тригодишен мандат, бяха избрани – г-н Тамаш Хак-Ковач – главен изпълнителен директор на Банка ДСК АД и г-н Илиан Георгиев, главен изпълнителен директор на Българо-американска кредитна банка АД.

Г-жа Диана Митева беше освободена от членство в УС на АББ, поради загубване качеството на изпълнителен директор на банка. Г-жа Десислава Симеонова, изпълнителен директор на ОББ АД, е освободена от членство в УС на АББ, по нейно желание, като ОС изказа благодарност и висока оценка за досегашната дейност на г-жа Митева и г-жа Симеонова в управителния орган на АББ.